JOSEPHI LANZONI ... DOCTORIS FERRARIENSIS ... DISSERTATIO DE LACRYMIS

Giuseppe Lanzoni

JOSEPHI LANZONI DISSERTATIO DE LACRYMIS.

JOSEPHI LANZONI

PHILOS:, & MEDIC: DOCTORIS
FERRARIENSIS, & S.R.I.

ACADEMIÆ
LEOPOLDINO-IMPERIALIS
Naturæ Curiosorum &c.
COLLEGÆ

DISSERTATIO
DE LACRYMIS

FERRARIÆ, M. DC. XCII.
Ex Typographia Sancti Nicolai. *Superiorum permissu.*

ILLUSTRISSIMO VIRO
Genere Nobilissimo,
Virtute Clarissimo,
& Famâ celeberrimo
D. LUCÆ SCHROCKIO
Luc. fil. Med. Doctori præstantissimo
Reipublicæ Augustanæ Phisico insigni
Sacræ Cæsar. Majestatis Archiatro Sapientissimo
COM. PALAT. CÆSAR.,
Illustris Academiæ
LEOPOLDINO-IMPERIALIS
Nat. Cur. Ephemeridum Directori,
ac Famigeratissimæ Patavinæ
RECUPERATORUM ACADEMIÆ
Collegæ honoratissimo
hanc de Lacrymis
Dissertationem
humiliter dedicat
Author.

DISSERTATIO

DE LACRYMIS.

PRopriam, imò ferè connaturalem Hominis passionem Fletum esse ait & benè *Cardosius*; Homo enim inter lacrymas oritur, quas testes humanæ miseriç dicit *D. Augustinus*; inter lacrymas vivit, inter ipsas moritur, ac tandem comite fletu deportatur ad tumulum; Quin, & lacrymas in sepulcris docta servavit Antiquitas; Hinc rectè cecinit suavis *Marini* musa

Humano ufficio è veramente il Pianto,
E più proprio dell' huom forse, che il riso;

Meritò igitur humanas considerans calamitates lacrymis undequaque perfusas continuò lugebat *Heraclitus*; dolebat enim iste Philosophus monente *Laertio*, nihil sani esse in vita, & nihil in homine non caducum; Undique luctus, ubique Dacryon

.... *mæstus que per omnes*
it gemitus ....

Mirum ergo non sit, dum lacrymis assiduè madidus, fletuque atramento parato de lacrymis in præsenti dissertatione ruditer scribere aggredior.

Lacrymç igitur [illegible] Dacryon, seu Dacrymæ dictç sic vocantur à lacerando, quoniam ex animi

 lacera-

lacerationeeientur, & communiter definiuntur humoresexoculis flentium manantes. De harum autem origine, causis, ac materia, cùm variæ sintopiniones, antequam id, quod ego de his sentio, exponam, aliorum Authorū opiniones breviter examinare non inutile putavi: *Empedocles* enim Philosophus ille, qui oratoriæ inventor fuit si *Aristoteli*, & *Laertio* credamus, lacrymarum generationem haberi scripsit, ex atenuato, & elliquato cruore; Ast quia aliqui homines citò, sępè, ac ad lubitum lacrymas effundant, probabile non est sanguinem tam citò, ac ad lubitum colliquescere posse; *Georg. Nissenus*, & *Coringius* lacrymas generari putant ex multis vaporibus per aliquam conturbationem viscerum ad caput dellatis, ibique ob Cerebri frigiditatem in aquam densatis, quæ ut excrementum postea inutile per oculos expellitur; at cum multi re tristi, aut visa, aut audita ilicò lacryment, nulla precedente viscerum conturbatione, ideo hanc tanquam legitimam fletus causam non agnoscendam censet *Diemerbroekius*; Lacrymas gigni ait *Io: Baptista Scortias* ab animali spiritu, qui in oculi angulo cōpressus liquatur, & profluit in undas; Vapores in aquam condensatos esse lacrymas docet *Cartesius*; fletum ex sudore fieri ait *Aristot.* Excrementum tenue oculorum lacrymas esse putant *Casserius*, & *Aquapendens*, cum *Septalio*, qui scribit lacrymas esse serosum humorem assiduè in oculis genitum; *Franc. Baco de Verulamio*, anglicus ille Seneca, docuit lacrymas oriri ex contractione spirituum in cerebro, quam consequitur humoris ibidem adstrictio, & sic lacrymarum ad oculos transmissio; *Wallisius* scribit, quod è sanguine ad utramque glandulam per arterias aduecto

hu-

humor aquosus, tum perpetim prò oculo irrigando, tùm ocasionaliter prò lacrymarum materia requisitus secernitur; *Zipeus* lacrymas prò materia habere ait evaporamentum, & serum salsuginosum per arterias cum sanguine ad glandulas lacrymales aduectum; *Caspar à Reies* putat à copioso serosi humoris ad oculos confluxu fletum enasci; *Steph. Blancardus* superabundantiam humoris oculum irrigantis lacrymas efficere autumat; *Glaserus* serum dicit; *Diemerbrock.* Ex pituitoso humore in cerebro collecto lacrymarum materiam haberi cogitat, unde *Platerus* fletum à cerebro proveníre ait, hinc optimè Clariss. *Augustin. Coltellinus*, sub nomine Anagramatico *Ostilli Contalgem*; Dominus meus semper colendus cecinit

Si piange; ma dal cerebro distilla.

Lacrymas serum esse quodam è coagulato plegmate separatum credidit *Plato*; Ex portione potulente materię planctum fieri volunt multi; aliiq: ex excrementis vitrei, & cristalini humoris; Ego verò cum *Varteno*, *Stenonio*, & aliis assero, lacrymas ex arterioso sanguine in glandulis oculorum secretam lympham suppeditare, ad cuius sententiæ intelligentiam advertendum est, revera oculum binis glandulis tanquam pulvinari globo eius moliter substratis incumbere; Una harum iuxta chantum oculi maiorem sita uulgò lacrymalis dicta (licet monente *Blancardo* hoc nomen altera potius mereatur). Dura hæc arteriis, venis, & nervis instruitur solidioribus; Poro vasis excretoriis, quę dupplicis sunt generis, gaudet scilicet è glandula hac duo, aut tres lymphæ ductus in palpebræ superficiem interiorem deiscunt, ut docet cit. *Blancard.* è quibus humor aquosus super

ocu-

oculi globum extillatur, praeterea item duo meatus in canthi interioris scrobe dehiscunt, qui non aquam, ut quidam opinati sunt, illuc deferunt, sed quae vasis excretoriis ibidem deposita, & superflua exudat alibi suscipitur, ac deinde per canalem unicum, qui naris osse traiecto ductum eius pertransit, foras defertur; de qua re plura vid *Blancard.*, & alios recentes Anatomicos; Nec obest id, quod multi aiunt, nempe glandulas illas huic muneri non satis idoneas esse; non enim credunt posse ex tam parvis glandulis tantam lacrymarum copiam prodire; Verum si guttarum magnitudo cum tempore, quo colliguntur conferatur, nulla apparebit difficultas; nec enim tempus adeo breve, quin per plura vasa tantum humoris affluere possit quantum ad guttam constituendam requiritur, nec qui ex oculis emanat humor totus in glandulis antea fuit coacervatus, sufficit ex eo, qui singulis pulsibus appellit, arterioso sanguine celeriorem in glandulis fieri secretionem, de qua re plura apud *Stenon. in Appendic. ad Vesling. Anatom.*

Lacrymatur autem à cinere, sestuca, cepis, quas lacrymarum esse hieroglificum testatur *Pierius*, à tabaco, corticibus aurantii pressis, fumo, aliisque corporibus, quae sale volatili abundant, quia per ea dolore in oculis excitato, habetur solito maior cruoris ad eos affluxus, simili que ratione lacrymatur in aliis doloribus, in tubae inflatione, in tussi, sternutatione &c., & ob eandem causam manant lacrymae in tristitia, ac gaudio; causa ergo efficiens lacrymarum erit temperies, ac glandularum dictarum dispositio; quae lacrymae rectè hinc definiri possunt; Liquor excrementitius lymphaticus ex oculorum glandulis prorumpens occasione magnorum animi pathema-

tum v. g doloris, gaudii, commiserationis &c., quę spiritus animales, & cruorem ità agitant, ut portionem lymphaticam largiùs deponant; Salsæ ut plurimum sunt lacrymę, & sępe ità acres

. . . . *largo humectant flumine vultum,*

ut genas erodant, & hoc evenire puto ob vitium sanguinis, qui tunc nimis acribus scatet particulis; Lacrymarum finis communiter putatur, ut sit affectionum animi index, & ut per eas à superflua lympha cruor etiam saltem in parte exoneretur; Quarè autem solus homo inter Animalia maximè lugeat? quęritur, cui quęstioni occurit *Diemerbroek* dicendo, quia solus homo, utpotè ratione prędıtus luctum, tristitiam, dolorem &c. magna cum animi attentione percipit, undè humorum expressiones, ac concitationes solus maximè patitur; Me tamen non latet Crocodilos, ac Cervos flere, ac Canes heris mortuis plorasse, nec non teste *Suetonio* mortem Cęsaris equorum fletum præcessisse; istę autem in brutis lacrymę accidunt ob lymphatici humoris copiam, & ob foraminis lacrymalis detectionem propter carunculæ canthi maioris constrictionem ab aere frigido, aliaque causa inductam, propter quas duas causas etiā in homine sæpè lacrymæ fluunt absque ullo Animi motu, aut organi vitio; Cur verò fletus diù perseveret, quàm risus; est quia risus fit ab inani lætitia, & re ludicra, fletus verò à re gravi, & dolorifica; Cur mulieres, pueri, & senes proclives sint ad fletum; est quia humore lymphatico abundant; Cur *Amasis* cum ad necem filius duceretur non plorasset, & cum vidisset Amicum mendicantem lacrymas uberimè effudisset, est quia hoc miserabile erat, illud verò terribile, cuius ratione non planctus, sed ingens excitatur terror.

Huic

Hinc quærunt multi an? Virum fortem deceat lacrymari; plures enim affirmant nequaquam eis convenire, unde *Plato* lacrymas à viris claris auferendas esse monet; Ast cum interdum lacrymarum in dolore profi sio sit magnum solatium, ut monent *Seneca Plutarc.*, *& Phil.ip. Beroaldus com. ad Apuleium*, undè *Ovidius*.

... est quædam flere voluptas;

Et Euripides.

Afflictis hominibus suaves sunt lacrymæ

igitur hoc voluptatis genus in doloribus convenire viro forti putandum est; lacrymæ enim mansuetudinis, & pietatis testes existunt monente *P. Fran. Mendoza*; Quocirca Viros fortes, ac prudentes interdum lacrymasse compertum est; Flevit Abràm Uxoris mortem, David Filii necem, Alexander Macedo funeri Coniugis Darii illacrymavit, Ploravit denique *B. Virgo*, ploravit, & *Christus*; concludat ergo Græca Paræmia *Viri boni multum lacrymabiles*..

Dividuntur autem lacrymæ in naturales, & preter naturales, primæ sunt, de quibus suprà diximus, secundę, quę vel invitò homine effluunt, involuntarię dictæ quę in febribus malũ prębent signũ teste *Hippocrate*, vel sanguineæ, quæ fiunt, cum guttulæ sanguinis lacrymarum instar ex oculo diffluunt; Impropriè etiam hæc vox lacryma usurpatur de succis plantarum spontè emanantibus, & in resinam, vel gummi concrescentibus, sic opium lacryma dicitur &c. De his autem aliquid in presenti dicamus; & primò quod attinet ad præternaturales lacrymas notandum est, quod cum quotiescunque lacrymarum proventus ab oculo emanare prospicitur, anastomoses vasorum lymphaticorum oculi, de quibus antea dixi, aperi-

un-

untur, ideoquandò prædictorum vasorum Anastomoses continuò sunt apertæ, tunc assiduè illacrimat oculus, & affectus oritur vocatus à Practicis involuntaria, & assidua oculi illacrymatio, neque nego ab acredine lymphæ posse stimulari anastomoses ad lacrymas effundendas; De hac autem re plura, vide meas Animadversiones pag. 378., de huius cura *Senertus*, aliique: Hinc observavit *Borelus* nobilem quandam mulierem tanta melancolia conturbatam, ut perpetuo flendi desiderio teneretur, quæ sola gestatione croci supra cordis regionem curata fuit; sanguineæ quoq; lacrymæ sæpè observatæ sunt ab Authoribus; sic ex mensibus retentis in fœminis lacrymas sanguineas erupisse narrant *Schenckius*, *Brasavola*, *Dodoneus*, *Mercatus*, *à Reies*, & alii; imò *Zacutus* refert de Juvene, qui singulis mensibus sæva vertigine premebatur, quę sola evacuatione à Natura factâ quiescebat; hæc verò erat cruoris emanatio per oculorum canthos rivuli instar; In undecimestri Puella lacrymas sanguineas vidit effluere *Hechstetterus*; Amicum habuit *Borelus* qui ad sanguinem flebat; De lacrymis sanguineis in B. M. V. narrat *Theophilactus*, & de muliere lusitana *Conimbricensis Episcopus*, unde oculorum usum illi deperditum fuisse ait *Thom Bartolin. in lib. de Cruce*; insuper *Drexelius* scribit, mulierem fuisse, qui Mariti mortem, eò lacrymarum imbre prosecuta fuit (exemplum quidem rarum), ut lacrymis deficientibus, cruoris guttas oculi stillaverint; Lacrymasque virides, ut & virides sudores in Rustica Fœmina observavi ego Anno 1690.

Non tantum autem homines, & animalia plorant, verùm statuæ etiam flevisse leguntur apud multos inter quos præcipuè *Jul. Obsequens* est *lib. de prodig.*, hinc *Tibullus* cecinit

Etsi-

Et simulacra Deum lacrymas fudisse repentes.

Et Lucanus

Indigetes flevisse Deos ......

Et Silius quoque lib. 8. de bel. punic.

...... *lacrymæque vetusta*

Effigie patris large fluxere Quirini.

Relictis autem hic lacrymis propriè dictis, ad lacrymas impropriè dictas calamum vertamus oportet, verù quia hoc ad Pharmaceuticos spectat, qui ex professo de gum. & resin. tractant, ideo curiosum lectorem mittimus ad *Mess. med. Spagyric, ad Hofmannum, Ettmuler, Charas, Donzelium*, & alios. Nos autem verba solummodò faciemus de Cervi lacryma, eiusque virtute, ne aliquid, quod curiosum simul, & utile sit, in hac Dissertatione deficiat. Lacrymæ igitur Cervi sunt sordes, quæ in oculorum angulis reperiuntur, velut cera indurata, odoris fragrantis cuius, nullas esse virtutes ait *Ettmulerus*; attamen si *Horstio*, *Scrodero*, *Zacuto*, *Hoffmano*, & aliis credamus cervi lacrymę siccant, adstringunt, corroborant, sudorem movent, contra Venena, morbosque cõtagiosos celebrantur, has in difficili partù prodesse ait *Horstius*, de quarè plura in mea Zoologia iam dixi. Huius remedii dosis est ad 3. grana, & 4. Generantur autem istæ cervi lacrymę monente *Io: Agricola* sic, nempe ait iste Autor, Ceruum postquam cum serpentibus congressus illos devoravit, siti correptum in regionibus præsertim orientem versus, stagnum mox, aut flumen aliquod quærere, in quod se immergens, veli t Tantalus in mediis sitiens fluctibus, natura ita docente nil bibit; concideret quippe mortuus, si aquam gustaret, erumpere, tunc ait, *Casp. à Reies* lacrymas, quæ paulatim crassescunt, & congelantur in

castaneæ magnitudinem, & hanc autem sententiam ex authoritate *Theonesti* antiqui scriptoris refert *Aldrovand.* cum *Ang. Abano*, *And. Bellunensi*, & *Silvatico*: Contraria autem huic opinioni est sententia *Ferdin. Ponzeti Cardinalis*, qui nulla de serpentum æsu mentione habita, Cervos ait ætate infirmos, flumen quodam in oriente ingredi, & tandiù immersos, stare, donec lacrymam illam emittant, quæ aere, & frigore coagulata in lapidem evadat avelaηę magnitudine; colore citri, odore vini; Et *Scaliger* non accrescere ait ad oculi canthum, nisi post. 100. annos, indeque ad talem duritiem pervenire, ut cornu superet, illam rotundam esse ait nitore insignem, colore fulvam, non sine atriorum venullarum vestigiis tanta lævitate, ut penè tactum effugiat; Plura apud citat. *Scaligerum*, Cervorum autem lacrymam salsam esse, Aprorum verò dulcem monet *Cæl. Rodiginus* tom. 1. pag. 438.

Improriè etiam lacrymæ quędam Vina dicuntur, undè *Clariss. Poeta Testius* cecinit

. . . . ò le sanguigne
lagrime di Vesuvio ora non chero.

Et Doctissimus *Franciscus Redi* non tantum medicus Celeberr: verum quoque Poeta suavissimus Patronus meus in æternum colendus in suo eruditiss. libro cui titulus *Bacco in Toscana* scripsit

Il sangue, che lagrima il Vesuvio.

& in eius annotationibus egregiis legitur *le lagrime d' Ischia, Pozuolo, Nola, Ottaiano, Novella, e della Torre del Greco, son tenute in minor preggio*, hinc Clariss. *Chiabrera*

Lacryma dunque apellerassi un vino
Parto di nobilissima vendemia

Et

Et in secundo libro Antologiæ, Vinum lacryma vitis dicitur; imò non tantum vinum lacryma dicitur, sed pater lacrymarum in potatoribus nuncupari potest, nam quando bibunt lacrymantur oculi unde citat. Illustriss. *Redi*

ò come in lacryme gli occhi disciogliemi!

* Et *Schast. de Rubeis* scripsit, *quel saporito, odorifero &c. il quale si facia bevendolo lagrimare per dolcezza.*

Amorem etiam sub lacrymæ nomine venire dixit Eruditiss., ac nunquam satis laudatus Poeta *D. Franciscus de Lemene* Patronus meus maximus in Baccanali suo, dum cecinit

Anzi lagrima è Amore,
che distruggendo il core
sempre dagli occhi altrui stillar si vede;

Hinc de semine oblongo saxeo *lacryma S. Iobi* dicto mentionem facit *Julius Cæs. Scaliger de subtil. ad Cardan. exercit.* 98. *distinct.* 2. Quin, & lacryma Vitis vocatur ea lympha, quæ à secta vite Veris tempore prosilit, *Plinius* tandem de herba lacryma meminit, & *Cæsalpinus* eam sub nomine lacrymæ Jobi describit dicendo, Culmis donatam esse hanc plantam cubitum unum, aut alterum altis, cuius folia similia sunt illis turcici frumenti, ex ramorum alis emicant petioli, quibus singulis transfiguntur grana, ut plurimum singula, rariùs bina, lævoris politissimi nitida, ante maturitatem flavescentia, matura verò ex candido rubescentia, duritie lapidea, cicer æquantia, superiore parte turbinata, unde exit inanium glumarum spica murica; In hortis cultioribus plerisque omnibus habetur peregrina hæc planta; quam ad calculum renum valere ait *Lobelius*.

Et

Et hæc ſunt quæ de lacrymis dicere compendii lex permiſit in preſenti diſſertatione; Hæc, qualiacunque ſint grato Animo accipe, Amice Lector, ac prò ſolita humanitate conatibus meis ſave, nec non benignè ſuſcipe, quæ animo benevolo largior; Vale diù fœlix.

D. Steph. Cupilli Congr. Somaſchæ Theol. in Almo Gymnaſio Lector pro Reverendiſs. P. Inq. Ferrariæ Librorum Cenſor vidi, & iudico poſſe imprimi.

Imprimatur.

Fr. Io: Dominicus Accurſius Vicarius S. Officii Ferrariæ &c.

Dominicus Maria Gattus Canonicus Vic. Capit.